

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 2019 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 073 Менеджмент**

за темою:
«Удосконалення системи управління ризиками»

Виконавець

студентка **42 групи** факультету Економіки та
управління підприємництвом
Герасімова Яна Михайлівна

Науковий керівник

к.е.н., ст. викл.
Гречкосій Інна Дмитрівна

Одеса 2019

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ	
1.1. Сутність ризику та фактори його виникнення.....	6
1.2. Класифікація ризиків та методи їх оцінки.....	10
1.3. Структура ризиків на підприємстві по будівництву інженерних мереж....	18
1.4. Система управління ризиками на підприємстві.....	20
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО	
СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ МНВП «ЕЛЕКТРОН» ТОВ	
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства.....	23
2.2. Діагностика зовнішнього середовища.....	28
2.3. Аналіз фінансового та господарського стану.....	35
2.4. Аналіз ризиків під час відкриття філіалу.....	47
2.5. Заходи щодо удосконалення системи управління ризиками.....	55
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	63
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена мінливістю середовища господарювання. Роль випадковості та невизначеності в діяльності суб'єктів посилюється та набуває постійного характеру, тому все більше суб'єктів підприємницької діяльності зазнають впливу різних за своєю природою та характером ризиків.

На даному етапі розвитку економіки значно підвищується роль феномену невизначеності системи господарювання як в цілому, так і на рівні окремих підприємницьких структур. Адаптація підприємства до умов, що постійно змінюються, є одним з найголовніших завдань забезпечення стійкого розвитку економіки в цілому, тому для вітчизняної економічної науки стає дуже актуальною задача вивчення особливостей впливу невизначеності на процес прийняття управлінського рішення.

Відсутність однозначного тлумачення поняття й характеристики ризику та його класифікації пояснюється багатоаспектністю цього явища, ігноруванням ним у чинному законодавстві, а у деяких випадках обмеженим застосуванням у реальній економічній практиці та управлінській діяльності підприємства.

Активний розвиток теорія управління ризиками в Україні отримала в умовах перехідної економіки у зв'язку з необхідністю забезпечення стабілізації та сталого зростання промислових підприємств на фоні відкритого ринку та зростаючої конкуренції. Між тим, сучасне, все більш мінливе і важко передбачуване становище економіки зумовлює необхідність розвитку нових технологій управління ризиками, орієнтованих на підприємства, що функціонують в умовах глобального нестабільного ринку.

Управління ризиками в підприємницькій діяльності спирається на аналіз ризиків та пошук інструментів, що допоможуть на них впливати. Для успішного існування підприємства в умовах невизначеності у ринковій економіці необхідно правильно оцінювати ступінь ризику та вміти управляти ним.

Метою дипломної роботи є теоретичне дослідження системи керування ризиками на підприємстві, що займається випуском електротехнічної продукції, визначення основних ризиків та елементів системи керування ними на такому підприємстві, побудова концептуальної та математичної моделі керування ризиками та практичне застосування отриманих теоретичних знань при аналізі ризиків під час розширення підприємства та розробці заходів щодо мінімізації ризиків.

В ході досягнення мети, було виконано наступні завдання:

1. дослідити види ризиків та джерела їх виникнення;
2. з'ясувати методи якісного та кількісного аналізу ризиків;
3. проаналізувати фінансове та господарське становище досліджуваного підприємства;
4. огляд існуючих методів та моделей керування ризиками, їх аналізу та оцінки;
5. опис множини ризиків, що можуть виникнути на такому підприємстві;
6. оцінити можливості розширення підприємства в умовах ризику;
7. запропонувати пріоритетні шляхи розширення підприємства;
8. розробити систему заходів уникнення та мінімізації ризиків.

Об'єктом дослідження є МНВП «Електрон» ТОВ .

Предмет дослідження – процеси управління ризиками на підприємстві.

В ході виконання дипломної роботи використовувалися наступні методи: методи статистичної обробки даних, методи аналізу ринку та підприємства шляхом проведення SWOT-аналізу, розрахунку коефіцієнтів платоспроможності підприємства, його рентабельності та ліквідності.

Під час обґрунтування вибору доцільного варіанту розвитку підприємства використовувались коефіцієнти прийняття рішень в умовах невизначеності, а саме: критерій Байеса, критерій Вальда, критерій Севіджа та критерій Гурвіца.

Величину можливого збитку з обраної ймовірністю за певний проміжок часу було розраховувано за допомогою показника Value at Risk, розрахунок якого проводився в програмі Excel.

Для визначення ефективності відкриття філіалу в новому регіоні, використано показник NPV (Net Present Value).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що проведене дослідження та розрахунки дають можливість розглянутому підприємству прийняти рішення щодо відкриття філіалу та запобігти при цьому супроводжуючі ризики.

ВИСНОВКИ

На основі вищевикладеного, можна зробити висновок, що сучасна ризикологія розглядає ризик не тільки як небажану ознаку невизначеності майбутніх подій, а й як джерело позитивних, прибуткових можливостей.

Відповідно з визначенням сутності ризику, до його факторів належать лише ті, що носять випадковий характер та не піддаються завчасному передбаченню.

Науково-обґрунтована класифікація ризику, надана у першому розділі, дозволяє чітко визначити місце кожного ризику в їхній загальній системі і створює можливості для ефективного застосування відповідних методів, прийомів управління ризиком.

Виходячи з вищесказаного, управління ризиками – це діяльність, спрямована на пом'якшення впливу ризиків на результати діяльності підприємства. Загальний підхід до управління ризиками полягає у: виявленні можливих наслідків підприємницької діяльності в ризиковій ситуації; розробці заходів, що не допустять або зменшать збитки від непередбачених обставин; реалізації такої системи, за допомогою котрої можуть бути не тільки нейтралізовані негативні ймовірні результати, але й максимально використані шанси на отримання високого прибутку.

Аналіз фінансового та господарського стану підприємства МНВП «Електрон» ТОВ дав змогу виявити слабкі та сильні сторони підприємства, а також визначити існуючі можливості для розвитку інших регіонах.

Головними недоліками підприємства, на які необхідно звернути увагу першочергово є:

1. низький професійний рівень якості послуг, у тому числі проектування, монтажу та технічного обслуговування;
2. недобросовісна конкуренція серед членів ринку послуг;
3. малий спектр послуг, що пропонуються на ринку;
4. неспроможність створення нормального страхування ризиків об'єктів та послуг на ринку;

5. недосконалість та корупційність процесу ліцензування та інші.

Проаналізувавши основні показники фінансово-господарської діяльності підприємств, можна стверджувати, що незважаючи на покращення показників в 2017 році, ситуація змінилась в несприятливому напрямі в 2018 році.

На підставі проведеного аналізу ринку, на якому функціонує підприємство, можна зробити висновок, що такі негативні тенденції пов'язані з підвищення курсу іноземної валюти, що призвело до зростання цін на матеріали та зменшенню попиту на продукцію, а також нестабільна політична ситуація в країні та недосконале, часто змінюване законодавство.

Виходячи з аналізу ризиків, які можуть виникнути при прийнятті того чи іншого рішення, можна зробити висновок, що найбільшу вагу серед ризиків займає комерційний, який включає себе:

1. відсутність власної ніші на ринку збуту
2. відхилення обсягів реалізації від запланованих;
3. відсутність або невірна організація маркетингових досліджень;
4. втрата споживачів;
5. незадовільне виконанням контрагентом умов договору;
6. незбалансованість попиту і пропозиції на ринку.

На підставі проведених розрахунків, можна зробити висновок, що функціонування підприємства та відкриття нового філіалу неминуче супроводжується низкою ризиків, серед яких найбільшу вагу на фінансове становище підприємства мають комерційні ризики. Проаналізували наслідки комерційного ризику, виявилось що, ризик відноситься до середнього і рішення про відкриття філіалу є доцільним для прийняття.

За допомогою критеріїв прийняття рішення в умовах невизначеності, з'ясувалося, що відкриття філіалу в іншому регіоні країни є більш сприятливим рішенням для успішного функціонування підприємства «Електрон», ніж працювати в одному регіоні.

Використовуючи показник VaR, можна побачити, що з ймовірністю 90% збитки підприємства не перевищать 499,68 грн. за наступні п'ять місяців після відкриття філіалу, що є сприятливим прогнозом для прийняття рішення.

Показник NPV дорівнює 788,2 у.о., тобто більше нуля, що означає можливість рекомендувати проект для фінансування.

Серед шляхів мінімізації, які може застосувати МНВП «Електрон» оптимальними є внесення в договір підряду пункту про високі штрафи в випадку затримки будівництва; встановлення фіксованої вартості будівництва; оформлення засновником гарантії своєчасного вводу будівництва в експлуатацію.

Самострахування як метод мінімізації ризику можна застосувати на підприємстві шляхом створення певних резервів грошових фондів, джерелом яких будуть внутрішні ресурси, з метою покриття потенційних збитків, додаткових витрат підприємства.

При виконання проектів рекомендується застрахувати будівельно-монтажні та майнові ризики, укладати контракти на зберігання і перевезення вантажів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абчук А.П. Менеджмент: учебн.пособ. – СПб.:Союз, 2002. – С.463
2. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теорія економічного аналізу. – М.: Фінанси і статистика, 2001. – С. 416
3. Балджи М.Д., Карпов В.А., Ковальов А.І., Костусєв О.О., Котова І.М., Сментина Н.В. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, 2013р. – С. 670
4. Баранцева С. М. Ризикологія: Навчальний посібник: – Донецьк : [ДонНУЕТ], 2011. – С. 224
5. Бережнов Г.В. Управление предприятием: Новые подходы к снижению риска и повышению эффективности организации // Управление риском. – 2003. - №2. – С.24-29
6. Береза Т.Н., Хрустальов Е.Ю. Методи оцінки маркетингових рішень в умовах невизначеності і ризику// Маркетинг в Росії і за кордоном. – 2000. - №6. – С. 3 – 16
7. Бикова Е.В. Показники грошового потоку в оцінці фінансової стійкості // Фінанси. – 2000. - №2. – С.56 – 59
8. Бочкарьов А. Сім нот менеджменту. - 5-е вид. -М.: ЗАТ "Журнал Эксперт", 2002. – С. 656
9. Буянов В.П., Кирсанов К.А., Михайлов Л.А. Управління ризиками. – М.: Экзамен, 2002. – С. 384
10. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. — К.: КНЕУ, 2004. — С. 480
11. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. – К.: КНЕУ, 2000. – С. 292
12. Внукова Н.М., Смоляк В.А. Базова методика оцінки економічного ризику підприємств // Фінанси підприємств. – 2002. - №10. – С.15-21
13. Гранатуров В.М., Литовченко І.В., Харічков С.К. Аналіз підприємницьких ризиків: проблеми визначення, класифікації та кількісної оцінки. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2003. – С. 164

14. Гранатуров В.М., Шевчук О.Б. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу. – К.: Зв'язок, 2000. – С. 152
15. Гурков І.Б. Стратегічний менеджмент організації: навч.посіб. - М.: ЗАТ "Бізнес-школа", 2001. - С. 208
16. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Дерлоу Д. Ключові управлінські рішення: Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. – К.: Всеувиго, Наук. Думка, 2001. – 242с.
18. Дубров А.М., Лагоша Б.А., Хрустальов Є.Ю., Барановська Т.П. Моделювання ризикових ситуацій в економіці та бізнесі: навч. посібник 2-е вид., перераб. і доп. - М.: Фінанси і статистика, 2001. – С. 223
19. Желателев Д.В. Феномен интуиции или принятие решений в ситуации неопределенности // Инновации в образовании. – 2002. - №5. – С. 90-93
20. Закон України “Про підприємства в Україні” від 27 березня 1991 р. № 887-ХІІ
21. Закон України « О підприємництві» Закон від 23.12.1997 № 762/97-ВР із змінами і доповненнями від 22.03.2012 р.
22. Закону України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991 р. № 1576-ХІІ
23. Закону України “Про місцеве самоврядування” від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР
24. Зражевський В.В. Основні напрями вдосконалення системи управління ризиками // Банк. справа. - 2002. - № 2. - С.28 - 30.
25. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2007. – С. 344
26. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: навч. посіб. – К.: ЦНЛ, 2004. – С. 220
27. Клебанова Т.С., Мілов О.В., Мілевський С.В. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навч.посіб. – Харків.: ХНЕУ, 2010. – С. 264

28. Кондрашихін А.Б., Пепа Т.В. Теорія і практика підприємницького ризику: навч.посіб. – К.: ЦУЛ,2009. – С.224
29. Коссов В.В. Бизнес-план: обоснование решений: учебн.пособ. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – С. 272
30. Коюда П.М., Коюда О.П. Економічна сутність ризиків та їх класифікація // Актуальні проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: Зб. наук. ст. – Харків: Основа, 2001. – С.257-258.
31. Коюда П.М., Характеристика та класифікація ризиків: Науково-технічний збірник. – №71 – С. 203-214
32. Кублікова Т. Б. Система казначейства: управління фінансовими ресурсами: монографія / Т. Б.Кублікова, Е. І. Курганська. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 323 с.
33. Кублікова Т.Б. Національні моделі державного регулювання страхової діяльності / Т.Б. Кублікова [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/406>
34. Кузнецова Н.В. Управління ризиками [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://window.edu.ru/resource/972/40972/files/dvgu093.pdf>
35. Лабурцева О.І. Робоча програма, контрольні завдання та методичні вказівки з дисципліни «Управління ризиком». – К.: КНУДТ, 2002. – С. 30
36. Лепешкіна М. Інвестиційні ризики // Ризик. - 2003 - № 1. - С.65 – 71
37. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання: навч.посіб. – К.:ЦНЛ, 2003. – С. 188
38. Пахомов А.В. Методи оцінки фінансово-економічного стану підприємства // Економіка і мат. методи. - 2002. - № 1. - С.57 – 65
39. Пожуєва Т.О. Виробничий ризик як складова сучасного підприємництва: Вісник ПДТУ №22 - С.70-74
40. Рогов М.А. Ризик-менеджмент. – М.: Фінанси і статистика, 2001. – С.119
41. Скамай Л. Управління фінансовими ризиками // Ризик. - 2000. - № 3-4. -

С.20 – 26

42. Скамай Л. Фінансові ризики // Ризик. - 2000. - № 1-2. - С.43 - 49.
43. Стешенко О.Д., Швирьова Є.О. Удосконалення системи управління ризиками в підприємницькій діяльності: Науково-технічний збірник. – №98 – С. 424-428
44. Супрунович Є.Б. Основи управління ризиками // Банк. справа - 2001. - № 12. - С.9 - 12.
45. Супрунович Є.Б. Планування ризиків // Банк. справа. - 2001. - № 3. - С.13 – 15
46. Супрунович Є.Б. Управління ринковим ризиком / Е.Б. Супрунович, І.А. Кисельова // Банк. справа. - 2003. - № 1. - С.27 – 31
47. Тепман Л.Н. Ризики в економіці: Навчальний посібник. - М: ЮНІТІ-ДАНА, 2002. – С. 380
48. Цвігун Т. В. Комерційний ризик – один з основних ризиків діяльності підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/tsvigun-t-v-komertsiyniy-rizik-odin-z-osnovnih-rizikiv-diynalnosti-pidpriemstva/>
49. Цвігун Т.В. Класифікація ризиків підприємства: Економічні науки. Серія "Облік і фінанси". – №8. - 2011. - С.385-393.
50. Чернова Г.В., Кудрявцев А.А. Управління ризиками: Навчальний посібник. — М.: ТК Велби, 2003. – С. 160
51. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз: навч.посіб. – К.: КНЕУ, 2001. – С.540
52. Шапкин А. С. Економічні та фінансові ризики. Оцінка, управління, портфель інвестицій – М.: "Дашков и К", 2003. – С. 544
53. Шегда А.В., Голованенко М.В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління: навч.посіб. – К.:Знання, 2008. – С.271
54. Crouhy M., Galai D., Mark R. Risk management. – McGRAW=Hill, 2011/ - 717 p.